

A Comparison of the Quality of Intimate Relationships and Interpersonal Anger Experience in Individuals with Obsessive-Compulsive Disorder and Generalized Anxiety Disorder and in Normal Group

مقایسه پاسخ های کودکان شهری و روستایی به کارت

های رورشاخ

علی نوری^۱، شهرام محمدخانی^۲

Ali Nouri, Shahram Mohammakhani

پذیرش نهایی: ۹۵/۴/۱۰

پذیرش اولیه: ۹۵/۳/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۵/۱/۲۰

Abstract

This research aimed at comparing the urban and rural children's perceptions of Rorschach inkblots. The research population consisted of 7-10 year-old male students in the City of Zanjan and its surrounding villages. The sample included 80 students selected through random quota cluster sampling. The research was a causal-comparative study and Rorschach inkblot cards were used as the research tools. Student's t-test analysis results showed that the number of responses received from the urban children was significantly greater than the number of responses received from the rural children. Regarding, M_p , m_a , FT, TF, VF and FY indexes, significant differences were found between the urban and rural children. No difference was observed regarding the other indexes. It seems that the urban children are significantly different from the rural children in terms of their perceptions of Rorschach inkblots. The only significant differences between the urban and rural children were found in the number of responses and determinant indexes. No significant difference was found between the urban and rural children regarding content, common responses, developmental quality and perception location indexes.

Keywords: Rorschach Inkblot Test, Exner's Comprehensive System, Children, Projective Methods

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مقایسه ادراک کودکان شهری با کودکان روستایی از کارت های لکه جوهر رورشاخ انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش را دانش آموزان پسر ۷-۱۰ شهر زنجان و روستاهای تابعه تشکیل می دادند و حجم نمونه نیز ۸۰ نفر بود که به صورت خوشه ای تصادفی انتخاب شدند. روش پژوهش علی-مقایسه ای و ابزار پژوهش را کارت های لکه جوهر رورشاخ تشکیل می دادند. یافته های حاصل از تحلیل تی استودنت نشان داد تعداد پاسخ های کودکان شهری به صورت معناداری از کودکان روستایی بیشتر بود. همچنین بین کودکان روستایی و شهری در شاخص های حرکت اشیا فعال (m_a)، حرکت انسانی غیر فعال (M_p)، پاسخ شکل-بافت (FT)، پاسخ بافت-شکل (TF)، پاسخ بعد-شکل (VF) و پاسخ شکل-چشم انداز (FY) تفاوت معناداری مشاهده شد. در سایر شاخص ها تفاوتی مشاهده نشد. به نظر می رسد بین کودکان روستایی و شهری تفاوت معناداری در شیوه پاسخ به کارت های رورشاخ وجود ندارد. بین کودکان روستایی و شهری فقط در تعداد پاسخ ها و شاخص های تعیین کننده تفاوت معنادار مشاهده شد و در شاخص های محتوا، پاسخ های رایج، کیفیت تحولی و محل ادراک لکه تفاوت معناداری مشاهده نشد.

واژه های کلیدی: آزمون لکه جوهر رورشاخ، نظام جامع اکسندر، کودکان، روش های فرافکن

^۱(نویسنده مسوول). کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زنجان، ali.nouri.2105@gmail.com

^۲دانشیار روان شناسی بالینی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده مسوول است.

مقدمه

فرضیه اصلی رورشاخ^۱ این است که محرک محیطی به وسیله نیازها، انگیزه‌ها، تعارض‌ها و آمایه‌های ادراکی شخص سازمان می‌یابد. این نیاز به سازمان دادن هنگامی که افراد با محرک‌های مبهم مانند لکه‌های جوهر رورشاخ روبرو می‌شوند اغراق‌آمیزتر و گسترده‌تر می‌شود. نخستین فرض تفسیر رورشاخ مبتنی است بر اینکه نحوه سازمان دادن افراد به پاسخ‌هایشان به رورشاخ معرف چگونگی برخورد آنان با سایر موقعیت‌های مبهم است که مستلزم سازمان دادن و قضاوت کردن است (گراث مارنات^۲، ۲۰۰۹).

عقیده بر این است که روش‌های فرافکنی مانند آزمون اندریافت موضوع^۳ (TAT)، تکنیک لکه‌های جوهر (رورشاخ)، آزمون ترسیم خانواده و شخص، ادراک غنی‌تر و منصفانه‌تری از لحاظ فرهنگی از یک شخص را در درون بافت فرهنگی‌اش ارائه می‌کند. با انجام مطالعات بین فرهنگی به ویژگی‌های این ابزارها بهتر می‌توان پی برد (دانا^۴، ۱۹۹۳). شواهد نشان می‌دهد آزمون‌های فرافکن نسبت به تأثیرهای فرهنگی حساس هستند. به‌عنوان مثال محققان دریافته‌اند در بین متغیرهای رورشاخ، پاسخ‌های رنگ و شاخص‌هایی که تحت تأثیر پاسخ‌های رنگ قرار می‌گیرند نسبت به فرهنگ حساس هستند همچنین محققان دریافته‌اند که در بین شاخص‌های رورشاخ در شرکت-کنندگان اسپانیایی متغیرهای بیان کلام انحرافی، ترکیب ناهمساز و پاسخ‌های رنگ و شاخص‌هایی که تحت تأثیر پاسخ‌های رنگ قرار می‌گیرند مانند نمره (D)، نمره تجربه واقعی (EA) و نمره توازن تجربه (EB) نسبت به فرهنگ حساس هستند (کاستانتینو، فلانگان و مالگادی^۵، ۱۹۹۵). تحقیقات در پاسخ به این پرسش که متغیرهای فرهنگی چگونه می‌توانند بر نمره‌ها تأثیر بگذارند به این نتیجه رسیده‌اند که طرحواره‌های شناختی، نمونه‌ای از دیدگاه‌های فرهنگی هستند که اطلاعات و تجربیات افراد را پالایش می‌کنند و خاص یک فرهنگ مشخص‌اند. آن‌ها با روش‌هایی که در پردازش اطلاعات دخیل هستند، ارتباط دارند. بنابراین طرحواره‌ها به ما در ادراک خود و دیگران کمک می‌کنند. در بسیاری از روش‌های ارزیابی شخصیت، نتایج آزمون‌های شخصیتی یک فرد، طرحواره

شناختی او را بیان می‌کند (کولار^۶، ۱۹۹۸). همچنین تحقیقات نشان می‌دهد زبان می‌تواند افکار و ادراکات را شکل دهد در نتیجه افرادی که به زبان‌های مختلف صحبت می‌کنند جهان را به گونه متفاوتی ادراک می‌کنند. تأثیر عوامل فرهنگی در پاسخ‌دهی به رورشاخ توسط بسیاری از محققان رورشاخ به‌دست‌آمده است (دانا، ۱۹۹۸، وینر^۷، ۱۹۹۸). وینر (۱۹۹۸) بیان می‌کند که تفاوت‌های فرهنگی در سطح پاسخ‌های رایج و شکل وجود دارند. از سوی دیگر کولار (۱۹۹۸) خاطر نشان کرد که داده‌ها نشان می‌دهد که تفاوت‌های زبانی به‌طور معناداری می‌توانند بر پروفایل شخصیتی که از آزمون‌های بیانی مانند رورشاخ به دست می‌آید، تأثیر بگذارند.

کشور ما ایران، از تنوع فرهنگی بسیاری برخوردار است و در حال حاضر تحقیقی که به تفاوت‌های فرهنگی در نحوه ادراک لکه‌های رورشاخ پرداخته باشد، انجام نشده است. مسئله‌ای که وجود دارد این است که در ایران فرهنگ‌های متفاوت به‌خصوص افراد شهری و روستایی چه ادراکی از لکه‌های رورشاخ دارند. براین اساس سوال پژوهش این است که آیا تفاوت‌های فرهنگی (شهری و روستایی) منجر به تفاوت ادراکی از کارت‌های رورشاخ می‌شود یا خیر.

روش:

پژوهش حاضر از منظر هدف از نوع تحقیقات بنیادی است و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها یک طرح علمی-مقایسه‌ای است. جامعه آماری پژوهش را پسران هفت تا ده ساله شهری و روستایی شهرستان زنجان تشکیل می‌دادند. از جامعه مذکور ۸۰ نفر به صورت خوشه‌ای مرحله‌ای تصادفی انتخاب و در دو گروه روستایی و تقسیم شدند. فرایند نمونه‌گیری بدین صورت بود که ابتدا به طور تصادفی از شهر زنجان، چهار مدرسه انتخاب شدند و سپس از بین کلاس‌های موجود در هر مدرسه دو کلاس انتخاب شدند، سپس به‌طور تصادفی پنج نفر از هر کلاس انتخاب شد. برای نمونه روستایی از بین روستاهایی که دارای مدرسه ابتدایی بودند، ۵ روستا انتخاب شد و از هر روستا فقط ۸ نفر برای نمونه انتخاب شد. روستاهایی که برای پژوهش به صورت تصادفی انتخاب شدند شامل روستاهای قره بلاغ، کاوند، گل تپه، گلیجه و قره بلاغ بودند.

¹ Rorschach

² Groth Marnat

³ Thematic Apperception Test

⁴ Dana

⁵ Costantino, G., Flanagan, R., & Malgady

⁶ Cuellar

⁷ Weiner

شاخص‌های حرکت اشیا فعال (m_a)، حرکت انسانی غیر فعال (M_p)، پاسخ شکل-بافت (FT)، پاسخ بافت-شکل (TF)، پاسخ بعد-شکل (VF) و پاسخ شکل-چشم انداز (FY) در سطح آلفا ۰/۰۱ معنادار است.

در جدول ۳ میانگین و انحراف استاندارد شاخص‌های محتوا و مقادیر آزمون t در نمونه‌های کودکان شهری و روستایی ارائه شده است. مقایسه میانگین‌های دو گروه نشان می‌دهد در شاخص‌های محتوا بین کودکان شهری و روستایی تفاوت معنی داری وجود ندارد.

بحث

در مقایسه دو گروه شهری و روستایی مساله‌ای که مورد توجه است، میزان پاسخ‌هاست. در این تحقیق میانگین تعداد پاسخ‌های گروه شهری از گروه روستایی بالاتر بود. عقیده بر این است که روش‌های مختلف اجرا، تعداد پاسخ‌ها را تا اندازه معینی تحت تأثیر قرار می‌دهد (مارنات، ۲۰۰۹). در تبیین این یافته می‌توان گفت نوع رابطه بین آزماینده و آزمودنی، ناآشنایی آزمودنی‌ها با موقعیت اجرای آزمون و مهم‌تر از همه بیگانگی با فرهنگ گروهی که مورد آزمون قرار می‌گیرند، می‌تواند بر تعداد پاسخ‌ها اثر گذاشته و آن را کاهش دهد. (داروگلو^۵، ۲۰۰۵). این یافته نشان می‌دهد که شرکت کنندگان نتوانسته‌اند در فضای آزمون درگیر شوند. می‌توان نتیجه گرفت که علت پایین بودن میانگین تعداد پاسخ‌های گروه روستایی نسبت به گروه شهری تا حدودی به تفاوت فرهنگی آزماینده با آزمودنی‌های روستایی مربوط می‌شود.

بر اساس دومین یافته تحقیق، میانگین تعداد پاسخ حرکت غیرفعال انسانی (M_p) در گروه شهری بیشتر از گروه روستایی است. پاسخ‌های حرکت انسانی (M) تخیل‌های درونی را در ارتباط با جهان خارج منعکس می‌سازند. به‌طور اخص، پاسخ حرکت انسانی (M) معرف پیوندی است بین منابع درونی با واقعیت یا آنچه که می‌تواند به‌عنوان «درونی کردن عمل» توصیف کرد (اکسنر، ۲۰۰۳). پاسخ‌های حرکت انسانی (M) همچنین بازدارنده رفتار بیرونی است، هرچند ممکن است این بازدارنده موقتی باشد. تحقیق نشان داده است که بین پاسخ‌های حرکت انسانی (M) و خلاقیت (ریشر و وینتر^۶، ۱۹۶۶) و

ابزار

ابزار تحقیق، کارت‌های لکه جوهر رورشاخ بود و برای نمره-گذاری از نظام جامع اکسنر^۱ (۲۰۰۳) بهره گرفته شد. پارکر^۲ (۱۹۸۳) در مطالعه فراتحلیلی^۳ به این نتیجه رسید که به طور کلی می‌توان انتظار داشت که ضرایب اعتبار رورشاخ بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۶ باشد. در نظام جامع اکسنر، هیچ طبقه‌ای در نظام او گنجانده نمی‌شود، مگر اینکه ضریب پایایی نمره‌گذاری آن به‌وسیله ارزیاب‌های مختلف دست‌کم به ۰/۸۵ برسد (اکسنر، ۲۰۰۳). از باز آزمایی ۲۵ متغیر در فاصله زمانی یک سال در مورد گروهی از افراد غیر بیمار، ضرایب اعتباری بین ۰/۲۶ تا ۰/۹۱ به دست آمد (اکسنر، ۱۹۸۶). در مجموع ۲۰ متغیر ضرایبی بالاتر از ۰/۷۲، ۱۳ متغیر ضرایبی بین ۰/۸۱ و ۰/۸۹ داشت و ضرایب دو متغیر دیگر بیشتر از ۰/۹۰ بود. باز آزمایی در فاصله‌های بلندمدت در مورد کودکان به‌اندازه بزرگسالان ثبات نشان نداده است (اکسنر و وینر، ۱۹۹۵). اکسنر (۱۹۸۶) در این باره توضیح می‌دهد که این ضرایب پایایی پایین را می‌توان در مورد کودکان انتظار داشت، زیرا آن‌ها به‌گونه‌ای چشمگیر از تغییرات رشدی تأثیر می‌پذیرند (به نقل از گراث مارنات، ۲۰۰۹). در این تحقیق شاخص‌هایی مانند میانگین و انحراف استاندارد برای همه متغیرهای مورد بررسی مبتنی بر نظام جامع اکسنر (۲۰۰۳) بدست آمد و برای مقایسه نتایج از آزمون مقایسه میانگین‌ها برای گروه‌های مستقل^۴ استفاده شده است.

یافته‌ها

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد تعداد پاسخ‌ها و شاخص‌های محل ادراک لکه و مقادیر آزمون t در نمونه‌های کودکان شهری و روستایی ارائه شده است. مقایسه میانگین‌های دو گروه نشان می‌دهد که تفاوت دو گروه در متغیر R در سطح آلفا ۰/۰۱ معنادار است.

در جدول ۲ میانگین و انحراف استاندارد شاخص‌های تعیین کننده، پاسخ ترکیبی و پاسخ رایج و مقادیر آزمون t در نمونه‌های کودکان شهری و روستایی ارائه شده است. مقایسه میانگین‌های دو گروه نشان می‌دهد که تفاوت دو گروه در متغیر

¹ Exner

² Parker

³ mata-analysis

⁴ T-test

⁵ Daroglou

⁶ Richter & Winter

همکاران، ۱۹۵۶). این درماندگی معمولاً به فعالیت بین فردی مربوط می‌شود (کلاپفر و همکاران، ۱۹۵۶). در کل بالا بودن تعداد پاسخ‌های حرکت فعال نشان‌دهنده شخصیتی است که در اعمال و افکار خود نیز فعال است (اکسنر، ۲۰۰۳). بالا بودن حرکات فعال در اشیاء بیجان را می‌توان چنین استدلال کرد که کودکان شهری آرزوهای و فعالیت‌های خود را در تخیلات خود دنبال می‌کنند. این یافته نیاز به بررسی بیشتری دارد ولیکن به دلیل این‌که کودکان شهری نسبت به کودکان روستایی از امکانات محیطی کمتری برای بازی و فعالیت نسبت به کودکان روستایی برخوردارند، برای همین کودکان شهری تخیلات فعالیتی خود را به اشیاء فرافکنی می‌کنند.

بر اساس چهارمین یافته تحقیق میانگین تعداد پاسخ‌های شکل-بافت (FT) و بافت-شکل (TF) در گروه روستایی به شکل معناداری بیشتر از گروه شهری است. پاسخ‌های بافت بیانگر تجارب هیجانی دردناک همراه با نیاز به روابط میان فردی حمایت‌کننده است (بک^۷، ۱۹۴۵؛ کلاپفر و همکاران، ۱۹۵۶). اشخاص دارای تعداد زیادی از پاسخ‌های بافت، با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند، اما این کار را به شیوه‌ای محتاطانه و توأم با حفاظت از خود انجام می‌دهند (هرتز^۸، ۱۹۸۶). اگر بافت غالب باشد آزمودنی‌ها معمولاً خود را غرق‌شده در تجارب دردناک احساس می‌کنند و شدت این احساس ممکن است به اندازه‌ای باشد که توانایی آنان را برای سازگاری مختل می‌کند. برعکس اگر شکل غالب باشد نه‌تنها ممکن است شخص کنترل بیشتری نسبت به درد داشته باشد، بلکه همچنین نیاز به ارتباط حمایتی از سوی دیگران بارزش در درجه اول اولویت است (بک، ۱۹۶۸، کلاپفر و همکاران، ۱۹۵۶). پاسخ‌هایی که در آن‌ها بافت غالب است در سرتاسر کودکی افزایش می‌یابد و در سن ۱۵ سالگی به حداکثر می‌رسند، و در چند سال بعد به تدریج کاهش یافته و سرانجام در اواخر نوجوانی و دوره بزرگسالی، پاسخ‌ها با غلبه شکل مشخص می‌شوند (اکسنر، ۲۰۰۳). با توجه به بالا بودن تعداد پاسخ‌های بافت در کودکان روستایی نسبت به کودکان شهری می‌توان چنین نتیجه گرفت که کودکان روستایی از تجارب دردناک بیشتری نسبت به کودکان شهری برخوردارند و نیاز بیشتری برای حمایت عاطفی دارند، که برای بررسی عمیق نیاز به تحقیق‌های بیشتری است.

تفکر درون‌گرایانه (کونس و تامکین^۱، ۱۹۸۱) رابطه وجود دارد و بین پاسخ‌های حرکت انسانی (M) و خیال‌پردازی نیز رابطه نزدیک موجود است (دانا، ۱۹۶۸). اسکالمن^۲ (۱۹۵۳) رابطه پاسخ‌های حرکت انسانی (M) را با تفکر انتزاعی نشان داده است. تعداد زیادی از پاسخ‌های حرکت انسانی (M) هم منعکس‌کننده فرایند درونی و هم انعکاسی از به تعویق انداختن بروز رفتار است. بدین‌سان، پاسخ‌های حرکت انسانی (M) را عموماً می‌توان دربرگیرنده تجارب درونی عمیق تلقی کرد. پاسخ‌های حرکت انسانی (M) به معنای مثبت آن می‌تواند نشانگر کارکرد خوب ایگو (من)، توانایی برنامه‌ریزی، کنترل تکانه‌ای، و توانایی ایستادگی در برابر ناکامی باشد (مارنات، ۲۰۰۳). در رابطه با فعال^۳ (a) یا نفعال^۴ (p) بودن حرکات می‌تواند گفت اگر مجموع حرکات غیرفعال بیشتر از مجموع حرکات فعال باشد نشان‌دهنده آن است که شخص بیشتر گرایش به نفع‌آلی دارد. درجه نفع‌آلی بودن در حرکت همچنین ممکن است نشانگر آن باشد که شخص در موقعیت‌های خارج از آزمون نیز منفعل و وابسته است (اکسنر و کازوکا^۵، ۱۹۸۷). با توجه به بالا بودن معنادار تعداد پاسخ‌های گروه شهری نسبت به گروه روستایی می‌توان این‌طور نتیجه گرفت که به‌طور میانگین کودکان شهری نسبت به کودکان روستایی گرایش بیشتری به وابستگی و فعالیت کمتر دارند که این امر ناشی از محیط تربیتی و فرهنگ شهرنشینی است. آنچه مسلم است کودکان روستایی با توجه به ساختار اقتصادی و فرهنگی که حاکم بر آن است، فعالیت بیشتری را دارند.

بر اساس سومین یافته تحقیق میانگین تعداد پاسخ‌های حرکت فعال اشیاء بیجان (ma) در گروه شهری به‌طور معناداری از گروه روستایی بیشتر است. تعداد پاسخ‌های حرکت اشیاء بی‌جان شاخصی است که نشان می‌دهد اشخاص تا چه اندازه سابق‌هایی یا رویدادهای زندگی را که کنترل آن‌ها از توانایی‌شان خارج است تجربه می‌کنند. سائق‌هایی که به‌وسیله پاسخ‌های حرکت اشیاء بیجان منعکس می‌شوند آن‌هایی هستند که سازگاری شخص را تهدید می‌کنند، زیرا آنان در برخورد با این سائق‌ها دچار احساس درماندگی می‌شوند (کلاپفر^۶ و

¹ Kuncce & Tamkin

² Schulman

³ active

⁴ passive

⁵ Kazaoka

⁶ Klopfer

⁷ Beck

⁸ Hertz

جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و تحلیل t شاخص های تعداد پاسخ و محل ادراک لکه

متغیر	روستایی		شهری		T
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
R	۲۱.۴۰	۶.۱	۲۶.۷	۵.۲	***۴.۱
W	۴.۲۵	۲.۲	۴.۳۸	۲.۶	۰/۲۴۱
Ws	۰/۹	۱.۵	۰/۸	۱.۵	۰/۲۹۸
D	۱۳	۵.۷۴	۱۲	۵.۱	۰/۸۲۳
Ds	۰/۸	۱.۰۶	۰/۹۸	۱.۱۶	۰/۶۸
Dd	۱.۷۵	۲	۱.۷	۱.۴	۰/۱۲
Dds	۰/۲	۰/۴۷	۰/۳	۰/۴۱	۱.۰۱
S	۲.۴۵	۲	۲.۴۰	۱.۸	۰/۱۱

جدول ۲ میانگین، انحراف استاندارد و نمره T شاخص های تعیین کننده، پاسخ ترکیبی و پاسخ رایج

متغیر	روستایی		شهری		T
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
Ma	۰/۷۱	۱.۱۴	۰/۹	۱.۱	۰/۷۵
Mp	۰/۲۴	۰/۵۴	۰/۸	۰/۵۱	***۴.۷
M	۱	۲	۱.۴	۱.۸۹	۰/۹۱
FMa	۲.۰۵	۵	۸۷/۱	۲	۰/۴۵
FMp	۰/۷۵	۰/۹۹	۰/۷۷	۰/۸۴	۰/۰۹
FM	۲.۴۴	۲.۴۵	۲.۰۱	۲.۰۹	۰/۸۴
ma	۰/۲	۰/۴۱	۰/۷	۰/۱۱	***۷.۴۴
mp	۰/۷۴	۱.۱	۰/۶۵	۱.۱۱	۰/۳۶
M	۰/۹۲	۱.۲۴	۰/۸۴	۱.۲۰	۰/۰۹
FC	۱	۱.۲۵	۱.۲	۱.۲۱	۰/۷۲
C	۰/۷۷	۱	۰/۸۷	۱	۰/۴۴۷
CF	۰/۶	۰/۹	۰/۴۶	۰/۹۵	۰/۶۷
Cn	.	.	.	.	.
C'	۰/۱۴	۰/۳۵	۰/۱۵	۰/۳۳	۰/۱۳
C'F	۰/۱۵	۰/۴۲	۰/۱۶	۰/۴۴	۰/۱۰
FC'	۰/۷	۰/۹	۰/۷۷	۰/۹۸	۰/۳۳
FT	۰/۲۱	۰/۲	۰/۱۱	۰/۲۲	***۲.۱
TF	۰/۱۶	۰/۱۲	۰/۰۹	۰/۱۱	***۲.۷
T	.	.	.	.	.
FV	.	.	.	.	.
VF	۰/۰۸	۰/۱	۰/۰۱	۰/۱۱	***۲.۹
V	.	.	.	.	.

ادامه جدول ۲ میانگین، انحراف استاندارد و نمره T شاخص‌های تعیین کننده، پاسخ ترکیبی و پاسخ رایج

متغیر	شهری				روستایی
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
Y	۰/۰۴	۰/۳	۰/۱۴	۰/۳۱	۱.۴
FY	۰/۸۷	۰/۳۱	۰/۱۱	۰/۱۹	۱۳.۲۱**
Fr	۰/۱۲	۰/۵	۰/۲۲	۰/۵۹	۰/۸۱
rF	.	.	.	.	.
FD	۰/۳۱	۰/۸	۰/۳	۰/۷۵	۰/۰۵
Blend	۱.۸	۲.۱	۱.۲	۱.۸۸	۱.۳
پاسخ رایج	۳.۲	۱.۲	۲.۹	۱.۰۹	۱.۱۷

جدول ۳ میانگین و انحراف استاندارد شاخص‌های محتوا و مقادیر آزمون t

متغیر	روستایی		شهری		T
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
Hd	۱.۳	۱.۸	۱.۰۲	۱.۴	۰/۷۷۶
(hd)	۰/۳۳	۰/۶۷	۰/۴۲	۰/۷۱	۰/۵۸
Hx	۰/۲۵	۰/۶۸	۰/۳۰	۰/۷۵	۰/۳۱
A	۱۱	۵.۱	۱۰.۲	۴.۹	۰/۷۱
(A)	۰/۵۴	۱.۲	۰/۶۱	۱.۴	۰/۲۴
Ad	۳.۹۷	۲.۵۱	۴.۰۵	۱.۶۳	۰/۱۶
(Ad)	۰/۱۴	۰/۳۵	۰/۱۶	۰/۴۴	۰/۲۲
An	۱.۱۱	۱.۰۱	۱.۱۴	۲.۳۱	۰/۰۷
Art	۰/۸۴	۱.۱	۰/۷۸	۱.۱۳	۰/۲۴
Ay	۰/۴	۱.۲۱	۰/۴۴	۱.۳	۰/۱۴
	۰/۳۳	۰/۷۷	۰/۳۴	۰/۷۴	۰/۰۵
Bt	۱.۴	۱.۵	۱.۳۴	۱.۶۱	۰/۱۷
Cg	۰/۵۴	۰/۶۴	۰/۵۶	۰/۸۱	۰/۱۲
Cl	۰/۲۱	۰/۱۳	۰/۱۸	۰/۳۲	۰/۵۴
Ex	۰/۰۱	۰/۱۰	۰/۰۲	۰/۱۱	۰/۴۲
Fd	۰/۲۲	۰/۵۶	۰/۰۳	۰/۵	۱/۶
Fi	۰/۴۱	۰/۳۴	۰/۴	۰/۵۱	۰/۱۰
Ge	۰/۱	۰/۳۹	۰/۱۵	۰/۳۶	۰/۵۹
Hh	۰/۳۱	۰/۶۸	۰/۴۳	۰/۸۵	۰/۶۹
Ls	۰/۹۷	۱.۴	۰/۸۹	۱.۱۴	۰/۲۸
Na	۱.۰۲	۱.۵۴	۱.۱۲	۱.۴۴	۰/۳۲
Sc	۱.۱۸	۱.۵۱	۱.۱۱	۱.۶۱	۰/۲۲
Sx	.	.	.	.	.
Sy	.	.	.	.	.
Id	۰/۸۵	۰/۹۸	۰/۷۹	۱.۰۳	۰/۲۶

Dana, R. H. (1968). Six constructs to define Rorschach M. *Journal of Projective Techniques and Personality Assessment*, 32(2), 138-145.

Daroglou, S., & Viglione, D. J. (2007). Rorschach Comprehensive System data for a sample of 98 adult nonpatients from Greece. *Journal of Personality Assessment*, 89(1), 61-66.

Exner, J.E. (2003). *The Rorschach: A Comprehensive System: Vol.1. Basic Foundations (4rd Ed)*. New York: Wiley.

Groth-Marnat, G. (2009). *Handbook of psychological assessment*. New York: Wiley.

Hertz, M. R. (1986). Rorschachbound: A 50-year memoir. *Journal of Personality Assessment*, 50(3), 396-416.

Klopfer, B. (1937). The technique of the Rorschach performance. *Rorschach Research Exchange*, 2(1), 1-14.

Parker, K. (1983). A meta-analysis of the reliability and validity of the Rorschach. *Journal of Personality Assessment*, 47, 227-231.

Richter, R. H., Winter, W. D. (1966). Holtzman Inkblot correlates of creative potential. *Journal of Projective Techniques and Personality Assessment*, 30(1), 62-67.

Weiner, I. B. (1998). some observations on the validity of the Rorschach inkblot method. *Journal of Psychological Assessment*, 8, 206-213.

بر اساس آخرین یافته تحقیق میانگین تعداد پاسخ های شکل- سایه داری (FY) در گروه روستایی به شکل معناداری بیشتر از گروه شهری است. کلايفر و همکاران (۱۹۵۶) و بک (۱۹۴۵) را به عنوان بیانگر احساس درماندگی و کناره گیری توصیف کرده اند، که اغلب با اضطراب همراه بوده و پاسخی در برابر وضعیت مبهم است. بک (۱۹۴۵) با بسط این مسئله توضیح داد که پاسخ های سایه داری (Y) خیلی زیاد دارند دردهای روانی را تجربه می کنند و همچنین در برابر وضعیت خود تسلیم شده اند. هنگامی که شکل (F) غالب باشد آزمودنی ها برای به تعویق انداختن رفتار خود توانایی بیشتری دارند، و تجربه آن ها از کنترل، سازماندهی و یکپارچگی بیشتری برخوردار است. این توانایی به تا تعویق انداختن رفتار همچنین به آنان فرضت می دهد تا منابع خود را تجهیز کنند. برای فهم دقیق معنای پاسخ های سایه داری (Y)، متخصصان بالینی باید سایر شاخص های کنار آمدن^۱ با مشکلات را بررسی کنند (اکسندر، ۲۰۰۳). با توجه به بالا بودن پاسخ های سایه داری (Y) در کودکان روستایی می توان این گونه نتیجه گرفت که اضطراب و احساس درماندگی در کودکان روستایی نسبت به کودکان شهری بیشتر است ولی توانایی کنترل، و سازماندهی رفتار خویش را دارند. بررسی علت این یافته نیازمند تحقیقات دیگر است. پیشنهاد می شود در پژوهش های آینده نقش عوامل اجتماعی اقتصادی مثل فقر یا عواملی مثل ضربه های روانی از نوع آزار و اذیت جسمی و جنسی نیز در نحوه پاسخ دهی به لکه های رورشاخ بررسی شود.

منابع

Beck, S. J. (1937). *Introduction to the Rorschach method: A manual of personality study*. American Orthopsychiatric Association Monograph.

Costantino, G., Flanagan, R., & Malgady, R. (1995). The history of the Rorschach: Overcoming bias in multicultural projective assessment. *Rorschachiana*, 20(1), 148.

Cuéllar, I. (1998). Cross-cultural clinical psychological assessment of Hispanic Americans. *Journal of Personality Assessment*, 70(1), 71-86.

Dana, R. (1998). Cultural Identity Assessment of Culturally Diverse Groups. *Journal of Personality Assessment*, 70, 1-16

¹ coping